

PRIJEDLOG
**PROGRAMA
SDP-A ZA RATNE
VETERANE**

Izradio Savjet za ratne veterane Socijaldemokratske partije Hrvatske
Predsjednik: Vinko Kovačić

2019.

**SOCIJALDEMOKRATSKA
PARTIJA HRVATSKE**

1. Sažetak

POLITIKA PREMA RATNIM VETERANIMA

SDP ĆE:

- učinkovito raditi na rješavanju problematike nestalih osoba,
- prekinuti ostvarivanje novih statusa hrvatskih branitelja,
- registar hrvatskih branitelja učiniti dostupnim javnosti sukladno propisima o zaštiti osobnih podataka,
- sveobuhvatno skrbiti o ratnim veteranima putem veteranskih centara.

2. Naša vizija i trenutno stanje

ZAŠTO SDP?

SDP je, kao velika hrvatska stranka, uvijek imala jasan stav o obrambenom Domovinskom ratu i doprinosu hrvatskih branitelja za slobodu Hrvatske. Povijesna činjenica je da je mnogo naših istaknutih i manje istaknutih članica i članova sudjelovalo u Domovinskom ratu i branilo Hrvatsku. Primjerice, u SDP-ovom zadnjem mandatu je na pozicijama ministara bilo sedam sudionika Domovinskog rata (Jakovina, Ostojić Ranko i Rajko, Miljenić, Jovanović, Matić i Kotromanović). Oni su imali dvostruko više ratnog staža nego ministri u HDZ-ovim „domoljubnim“ vladama nakon nje.

Ratni veterani su za nas nestranačka kategorija koja se u Domovinskom ratu nije borila ni za jednu stranku, nego za slobodnu i prosperitetnu Hrvatsku. Upravo zato, SDP se obraća svima onima kojima nije cilj kontrola veteranske populacije preko „vođa“ nagrađenih sinekurama. Osnova naše politike prema ratnim veteranima je veteran, pojedinac, i to bez obzira je li član stranke, udruge, koji čin ima, koje je nacionalnosti ili koje je vjeroispovijesti. Nama je u fokusu osoba i njen ratni put.

TREKUTNO STANJE

HDZ je uvijek pokušavao imati monopol na temu ratnih veterana i manipulirati njima u svrhu dnevne politike. Dva su mita koje stranke konzervativnog političkog spektra predvođene HDZ-om njeguju kao jednu od svojih najvažnijih polazišnih točki. Prvi mit je taj da je HDZ domoljubna i državotvorna stranka koja je obranila i stvorila Republiku Hrvatsku, nasuprot stranaka ljevice, prvenstveno SDP-a, koje „nisu željele slobodnu i samostalnu Republiku Hrvatsku“. Drugi mit je da, slijedom gore netočne tvrdnje, ratni veterani jednoglasno podržavaju politički program HDZ-a te da su mahom članovi i glasači HDZ-a. Za održavanje na životu tih mitova, HDZ koristi sinekurama kupljene veteranske udruge. Radi se o opasnim manipulacijama, statistički i povijesno netočnim tvrdnjama i naša je misija boriti se protiv njih.

Nažalost, upravo zbog takvog manipulativnog ponašanja HDZ-a, ratni veterani nemaju odgovarajuću podršku vlasti. To će SDP-ova Vlada promijeniti. HDZ-u su ratni veterani poželjni isključivo kao biračka mašinerija, dok će naša Vlada imati individualni pristup prema svakom veteranu u rješavanju njegovih statusnih pitanja. Umjesto HDZ-ovog stihijskog donošenja odluka koje imaju isključivo sanacijski karakter i služe za ostvarenje njihovih političkih ciljeva, naša politika je politika pomnog planiranja i poštenog rješavanja veteranskih problema. HDZ-ova politika dovodi do pasiviziranja, izolacije i getoizacije veterana nakon odlaska u mirovinu, a mi ćemo staviti težište na njihovo zapošljavanje i uključivanje u društvo. Dok HDZ inzistira na političkoj lojalnosti udruga i financira ih sukladno njihovoj podobnosti, mi ćemo prema svim udrugama pristupati jednako – prema načelima političke i financijske transparentnosti. I, konačno, zaustaviti ćemo HDZ-ovu relativizaciju povijesno negativne i zločinačke uloge NDH i promicati ćemo vrijednosti NOB-a i antifašizma.

POPIS PROBLEMA:

- *zastoj u rješavanju pitanja nestalih osoba,*
- *zastoj u radu braniteljskih zadruga,*
- *zastoj u ustrojavanju veteranskih centara,*
- *znatno smanjenje financiranja rada udruga sa antifašističkim predznakom,*
- *loš Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji.*

3. SDP-ova politika prema ratnim veteranima

NESTALE OSOBE

Otkad je HDZ došao na vlast, svjedoci smo katastrofalnih rezultata u rješavanju sudbine osoba nestalih u Domovinskom ratu. HDZ-ove vlade nedostatke rezultata kompenziraju traženjem masovnih grobnica iz Drugog svjetskog rata, sa naglaskom na partizanske zločine. Kad nešto pronađu, to koriste za relativizaciju negativne uloge NDH u Drugom svjetskom ratu.

SDP smatra da svaka žrtva ima pravo na dostojanstven pokop, a članovi njihovih obitelji mjesto na kojem joj mogu zapaliti svijeću. Radi se o, prvenstveno, humanitarnom pitanju. Za vrijeme mandata vlade Zorana Milanovića, otkrili smo 149 masovnih grobnica i 1354 pojedinačnih grobova. Riješeno je pitanje 4115 nestalih osoba.

Kad nam birači daju povjerenje, vratit ćemo sustav i ljude koji su profesionalni i koji su bez obzira na nacionalnost žrtava dolazili do spoznaja o njihovoj sudbini. U bilateralnim susretima sa susjednim državama isticati ćemo da je rješavanje pitanja sudbine nestalih osoba prioritet. To je od velike važnosti za normalizaciju međudržavnih odnosa i stvaranja preduvjeta za poboljšanje suradnje na drugim područjima.

NEUČINKOVITE INSTITUCIJE

Zbog HDZ-ove pogrešne politike pasiviziranja i getoiziranja ratnih veterana svjedoci smo njihovom društvenom nesnalaženju nakon Domovinskog rata. Od ponosnih pobjednika, doživjeli su da ih se od strane nekih političkih aktera naziva marginalcima i tumorom društva. Uz ratne traume, neprepoznavanje od strane društva i čestu političku manipulaciju, ratni veterani gube i osjećaj za realnost svoje društvene uloge. To dovodi do velikog broja suicida (dosad preko 3000) i preranih smrti ratnih veterana (prosječan životni vijek oko 55 godina). Na te probleme HDZ-ove vlade odgovaraju populističkim potezima. Najavljuju se veteranske bolnice čije rezultate osim svečanih postavljanja ploča ne vidimo. Rade se kampanjske akcije pozivanja ratnih veterana na preventivne zdravstvene preglede, ali te akcije ne daju optimalne rezultate jer pozivi ne dolaze do najpotrebitijih. Očito je nesnalaženje trenutne vlade i resornog ministarstva za pružanje palijativne skrbi za ratne veterane samce. Nerijetko se događa da samci žive i umiru u neljudskim uvjetima zbog neprepoznavanja problema od strane Ministarstva hrvatskih branitelja. Događa se i da ratni veterani ne budu dostojanstveno pokopani. Sustav je pogrešno postavljen jer traži od bolesnih, depresivnih i pravno neupućenih ratnih veterana da obilaze institucije, umjesto da institucije dođu k njima.

Za ostvarivanje optimalne zdravstvene i socijalne skrbi za ratne veterane potrebno je ratnim veteranima približiti državne institucije. Unatoč velikim materijalnim sredstvima predviđenima za rad ureda ministarstva u županijama i gradovima, rezultati su slabi. SDP će to promijeniti i to tako što ćemo radnike u Ministarstvu hrvatskih branitelja uputiti na terenski rad.

BRANITELJSKE ZADRUGE

Braniteljske zadruge su organizacije koje, ako ih se potiče i adekvatno financira, doprinose većoj zapošljivosti i socijalnoj uključenosti ratnih veterana i članova njihovih obitelji. Nažalost, HDZ-ova Vlada ih sustavno i namjerno zapostavlja. U vrijeme naše Vlade je, direktno ili indirektno, 10 000 zadrugara bilo uključeno u rad zadruga. Ljudi su bili produktivni, zadovoljni, oni se nisu bavili politikanstvom i njima se nije moglo manipulirati u političke svrhe. To je ono što HDZ-u ne odgovara i zato njihova vlada ne omogućava dostatna financijska sredstva za zadruge što je rezultiralo zastojem u njihovom radu. Kako bi riješili egzistenciju ratnih veterana te od njih stvorili kastu svojih birača, HDZ ih je masovno umirovio, unatoč tome što su oni još uvijek mogli biti korisni i sebi i društvu. Kada smo mi stvorili pretpostavke da se umirovljeni ratni veterani društveno aktiviraju kroz zadruge, HDZ je i tu pronašao način da uguši pozitivne pomake.

Kako bi se ostvarili plemeniti ciljevi radi kojeg su braniteljske zadruge osnovane, SDP-ova Vlada će vratiti uspješan model koji je provodilo resorno ministarstvo. Za nas su braniteljske zadruge dobar primjer razvoja poduzetničkih mogućnosti ratnih veterana, ali i dobar model psihosocijalnog osnaživanja prije svega osoba oboljelih od PTSP-a.

VETERANSKI CENTRI

Veteranski centri su važni kako bi doprinijeli kvaliteti života veteranske i stradalničke populacije. Sa tim projektom smo krenuli već u prošlom mandatu naše Vlade, odradili smo pripreme i predvidjeli sredstva iz europskih fondova u visini od 20 milijuna eura. Nažalost, HDZ-ova vlada nije nastavila ono što smo mi započeli.

Kao i u svim područjima koji se tiču statusa i uključivanja ratnih veterana u društvo, tako i u području zdravstva HDZ provodi politiku improvizacije i manipulacije. Velika obećanja o veteranskim bolnicama su stala sa postavljanjem ploča na fasade bolnica u Kninu i Zaboku. Vrpca se presjekla jedino prilikom otvaranja veteranskog centra u Lipiku, a za čije je otvaranje sve odradila naša Vlada. Veteranski centri u Daruvaru, Petrinji, Sinju i Šibeniku su još uvijek samo obećanje. Ovo pitanje očito nije u fokusu HDZ-ove vlade. Ministarstvu hrvatskih branitelja je važnije davati podršku i materijalna sredstva čelnicima udruga koji bi uređivali program HRT-a i pisali kurikule.

SDP-ova Vlada će, uvažavajući dob veterana i to da veliki dio njih u skoroj budućnosti neće moći brinuti o sebi, pokazati senzibilitet i otvoriti dovoljan broj veteranskih centara. Veteranski centri će biti ravnomjerno raspoređeni po županijama i to u dogovoru sa strukom, regionalnom i lokalnom samoupravom i predstavnicima veteranskih udruga, a nuditi će smještaj, njegu, prehranu i brigu o zdravlju za osobe koje nisu u mogućnosti samostalno skrbiti o sebi.

ANTIFAŠISTIČKE VRIJEDNOSTI

HDZ je odmah nakon dolaska na vlast nastavio s politikom naslonjenu na poznatu Tuđmanovu izjavu da je NDH bila „izraz težnje hrvatskog naroda za slobodom“. To je politika relativizacije prošlosti koja nema utemeljenja ni u povijesnim činjenicama ni u Ustavu RH, a ponajmanje u određenju velike većine građana RH prema ratnim i političkim događajima u Drugom svjetskom

ratu. Nažalost, među prvim potezima nakon dolaska HDZ-a na vlast, Ministarstvo branitelja je drastično smanjilo sredstva potrebna za rad udruga koje promoviraju antifašističke vrijednosti, a financiraju se odlasci ratnih veterana na Bleiburg kao i knjige, filmovi, tribine i koncerti povijesnih revizionista koji imaju zabranu ulaska i nastupanja u drugim državama.

SDP-ova Vlada će osigurati poštivanje Ustava i provedbu zakona Republike Hrvatske i time omogućiti povijesni revizionizam. Podržavati ćemo udruge koje će na tribinama i okruglim stolovima sa relevantnim sudionicama argumentirano i povijesno istinito govoriti o zbivanjima u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju.

ZAKON O HRVATSKIM BRANITELJIMA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVIMA NJIHOVIH OBITELJI

Ovaj zakon je rezultat toga što je HDZ dao nerealna obećanja prosvjednicima iz Savske. Suludo je da se četvrt stoljeća nakon završetka Domovinskog rata još uvijek ostvaruju novi statusi ratnih veterana. Zakon ujedno doprinosi negativnoj društvenoj percepciji svih ratnih veterana.

SDP će izmjenama i dopunama osigurati da Zakon adekvatno reflektira skrb za ratne veterane i omogući zadovoljenje njihovih potreba, ali Zakon jednako tako mora uvažavati mogućnosti državnog proračuna i vrijeme proteklo od završetka Domovinskog rata.

4. Pitanja i odgovori

KAKAV JE STAV SDP-A O DOMOVINSKOM RATU?

Za SDP je Domovinski rat nametnut, oslobodilački rat u kojem se jasno znalo tko je agresor, a tko je branio svoje domove i živote. To je jedini ispravan i točan, nebrojeno puta istican, stav SDP-a. Također, kad se govori o nedopuštenim i lošim stvarima koje su se, nažalost, događale tijekom Domovinskog rata, SDP je uvijek čvrsto i pravilno upozoravao na istinu. Za sve zločine tražili smo i inzistirat ćemo i dalje na kažnjavanju počinitelja bez obzira na čin i ulogu.

KAKAV JE STAV SDP-A PREMA VETERANSKIM UDRUGAMA?

Odnos sa veteranskim udrugama proizlazi iz Zakona o udrugama. Veteranske udruge su partneri za razgovore, a ne za pregovore. Cilj financiranja udruga koje okupljaju ratne veterane mora biti socijalno i psihološko osnaživanje hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Pružanjem javnih usluga udruge mogu pridonijeti provedbi nacionalnih politika zapošljavanja ratnih veterana i podizanja učinkovitosti skrbi o socijalno ugroženim i teško bolesnim ratnim veteranima i njihovim obiteljima. To je ono čemu se trebaju posvetiti, a ne politikanstvu.

KAKAV JE STAV SDP-A O ANTIFAŠIZMU?

Za nas su jedino antifašističke vrijednosti civilizacijske vrijednosti. Svatko tko podržava, pozitivno govori ili djeluje s pozicije fašizma radi nepopravljivu štetu Republici Hrvatskoj, ma što oni mislili o sebi. Ustav Republike Hrvatske to prepoznaje i u njegovoj preambuli piše da su temelji hrvatske države odluke ZAVNOH-a, a izričito se govori da je uspostava NDH najnegativniji dio hrvatske povijesti. Partizansko-antifašistički pokret je u NOB-u vratio dijelove Hrvatske koje je kvislinška NDH darovala svojim gospodarima. Cijela civilizirana Europa i cijeli demokratski svijet, u kojem se Hrvatska želi pozicionirati, temelje se na vrijednostima antifašizma. Bilo kakav oblik veličanja fašizma taj isti svijet ne dopušta i tako moramo postupati i u Hrvatskoj. Domovinski rat je u mnogočemu imao antifašistička obilježja.

KAKAV JE STAV SDP-A O POVLAŠTENIM MIROVINAMA?

Treba izbjegavati kolokvijalan izraz *povlaštene* jer je to nespretan i uvredljiv naziv za nekoga tko je dao dio tijela ili zdravlje za obranu suvereniteta ove države. Vjerujemo da su oni koji su najzaslužniji za stvaranje slobodne hrvatske države svjesni situacije u kojoj se Hrvatska danas nalazi te da su spremni podijeliti sudbinu naroda i zajedno pomoći da se ova situacija prebrodi.

KAKAV JE STAV SDP-A PREMA PRIPADNICIMA HOS-A I NJIHOVIM OZNAKAMA?

SDP poštuje svakog ratnog veterana, ali nam je kod HOS-a neprihvatljivo njihovo znakovlje i relativizacija zločinačkih simbola i pozdrava.

ZAŠTO SDP KORISTI IZRAZ RATNI VETERANI, A NE BRANITELJI?

Taj izraz nije ništa novo u hrvatskoj politici. Mi ga koristimo jer su ljudi koji su branili hrvatsku u ratu bili branitelji, ali sada rat više ne traje i oni nisu više aktivni – sada su ratni veterani. Nadalje, tim izrazom se objedinjuju ratni veterani iz Domovinskog rata i ratni veterani iz II. svjetskog rata.

I resorni odbor Hrvatskog sabora se zove Odbor za ratne veterane iz istog tog razloga. Nadalje, to nikome ne bi trebalo biti sporno jer i veliki broj udruga ima u svojem nazivu izraz „veteranski“.

KAKAV JE STAV SDP-A O HVO-U?

Ako znamo da su najveći dio prosvjednika iz Savske činili upravo pripadnici HVO-a, jasno je da je dolaskom HDZ-a na vlast Vlada stavila najveći naglasak na donošenje Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji kojim je vratila usluge „izvođačima radova“. Tim Zakonom su se stvorili novi politički i ekonomski problemi. Politički je taj da, ako ne istaknemo da je hrvatski branitelj samo onaj koji se borio u postrojbama HV-a na teritoriju RH, zapravo potvrđujemo hašku presudu o agresiji RH na BiH. Također, upitna je i zakonska održivost omogućavanja ostvarivanja statusa branitelja HVO-a samo pripadnicima hrvatske nacionalnosti, ako znamo da su pripadnici i drugih nacionalnosti, pogotovo Bošnjaci, također bili pripadnici HVO-a. Ekonomski problem je to što ne znamo što će izjednačavanje statusa pripadnika HVO-a sa hrvatskim braniteljima značiti za proračun RH. Važno je napomenuti da će se sredstva za potrebe pripadnika HVO-a rasporediti od sredstava predviđenih za ratne veterane RH.

**SVE
JE NA
NAMA**

